

ЗАБРАВЕНИЯТЪ КРЪСТЪ

Горе, на синия гръбъ на Балкана, където сега месечината опира чело, има голѣмъ камененъ кръстъ. Останалъ е само почернѣлиятъ камъкъ — дъждътъ и вѣтърътъ отколе сж изтрили името на забравения покойникъ. Ония хора, които бѣха отъпкали пжтека до камъка, почиватъ вече въ земята, а пжтеката я нѣма — тревясала е.

Снощи, когато синиятъ мракъ погълна стария Балканъ, отъ гората, дето е налѣво отъ кръста, излѣзе единъ бѣлъ куцъ орелъ и полека тръгна по камъчкитъ къмъ гроба. Като стигна до камъка, птицата разпери криле, подхвъркна и кацна отгоре му. Впи закривенитъ си нокти и остана тамъ, завгледана надолу, къмъ полетата на равна Тракия, където избухваха огньове и мирнитъ работници се прибираха отъ нивята да спятъ.

Тогавъ подъ земята се чу гласъ:

— Ходи ли?

— Ходихъ. Излѣзъ да ти кажа.

Камъкътъ се залюлъ, земята се пропука и отъ гроба излѣзе човѣкъ съ юнашки дрехи, перо на калпака и жълто лѣвче подъ перото. Той помилва по главата старата птица, погледна наоколо Божия свѣтъ, пое дълбоко свежина и седна до кръста.

— Казвай.

— Видѣхъ люлековата гора.

— Коя?

— Оная, съ високия кавакъ, дето бѣше майчиното ми гнѣздо. И ми дойде на ума за тримата турци, които минаха презъ гората едно утро. Като видѣха гнѣздото, тѣ замахнаха съ ржце и единиятъ вдигна пушката си. Прицели се. Куршумътъ прониза крѣхкото ми крило, което още не бѣхъ разтварялъ. Паднахъ отъ гнѣздото. Майка ми, орлицата, я нѣмаше. И когато отминаха турцитъ, ти дойде, прибра ме, сложи ме въ пазва и моята кръвь обагри ризата ти. Помнишъ ли? Ти тогавъ бѣше малко овчарче. Твоята стара майка излѣкува крилото ми.

— Ходи ли на гроба ѝ?

— Ходихъ, — отвърна орелътъ. — Намѣрихъ го буренясалъ, а дървената кукла — прогнила.

— Юнакътъ подпрѣ съ песница главата си. Предъ очитъ му оживѣ миналото. Колко години има отъ тогавъ!

— Помнишъ ли, побратиме орльо, оная голѣма опашата звезда, която раздѣли небето на две? Като кринче бѣше голѣма главата ѝ. — Война ще има, — думаха старитъ хора и съ надежда отправяха очи къмъ земята на дѣда Ивана. Тѣй бѣше, челото на звездата свѣтѣше окървавено. Скришомъ, наведени надъ прѣстената паничка, въ която горѣше една шишарка, моитъ две сестри, милитъ, шиеха жълти лѣвчета на черни калпаци. И една нощъ, ние, младитъ соколовчани, зарѣзахме вършидбата и поехме къмъ Балкана — да се биемъ за свободата на народа.

— Ти имъ бѣше войводата — на ония момчета, дето ги избесиха.

— Азъ. Богъ ми е свидетель, виновенъ ли съмъ.

— И тука, въ тая гора, кога забиха седемъ куршума въ гърдитъ ти, ти легна и не можа да станешъ...

Месецътъ се бѣше вдигналъ високо и равнината долу бавно притихваше. Орелътъ раздвижи голѣмитъ си крила, поде се и кацна на юнаковото рамо.

— Чувай, искамъ да те попитамъ нѣщо.

— Питай, — отвърна юнакътъ.

— Когато презъ она горещъ лѣтень день дойдохъ тука, ти умираше. Горѣха твоитъ седемъ рани. До главата ти бѣха побили байрака на четата ти и подъ байрака цвилѣше твоя черенъ конь. До залѣзъ-слънце ти вардихъ сѣнка съ крилата и когато подухна разхладянина, ти се поизправи, седна, дълго презъ сълзи гледа надолу, където горѣха страшнитъ пожарища и златната Тракия ставаше на пепелище. Тогавъ написа писмо: — „Да занесешъ тая бѣла книга, която ще сложа подъ крилото ти, въ дѣдовата Иванова земя. Намѣри дѣда Ивана и му я дай.“ — Азъ заминахъ сжщата нощъ и на сутринята стигнахъ голѣмия градъ съ зеленитъ черковни кубета. Заварихъ дѣда Ивана — на златенъ столъ седи. Пуснахъ писмото на колѣното му. Кажи: какво бѣше писалъ въ писмото?

Юнакътъ трепна.

— Какво бѣхъ писалъ ли? — Две думи. Молѣхъ го да дойде и отърве отъ робия нашия народъ, защото турчинътъ ще го затрие, — коренче нѣма да остави. Не видѣ ли подиръ три деня, какъ дѣдо Иванъ поеше